NUTQ O'STIRISH JARAYONIDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH ORQALI LUG'AT BOYLIGINI OSHIRISH

Madina Uktamovna Shukurova
Osiyo Xalqaro Universiteti
Pedagogika va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotida barcha guruh bolalarida interfaol metod va usullardan foydalanib mashg'ulotlarni tashkil etish va amalda keng targ'ib etish

Kalit so'zlar: interfaol,adabiyotlar, nutqiy o'zgarish,yarim tillilik, kuzatish, kommunikativ yoʻnaltirilganlik, ijtimoiy vaziyat, emotsional kechinmalar, ermak o 'yinlar, diksiya, nutq, empatiya.

Yosh avlodga zamonaviy ta'lim berish bilan birga ularni umuminsoniy va milliy qadriyatlar, yuksak insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalash, ongi va qalbini mafkuraviy va ma'naviy tahdidlardan ishonchli himoya qilish, ularda gʻoyaviy immunitet shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interfaol metodni bolalar qalbi va ongiga singdirish vositasi turli-tumandir.

Ulardan *birinchisi* badiiy adabiyot hisoblanadi, badiiy adabiyot orqali bolalar qalbi va ongiga Vatanga muhabbat, yurtga sadoqat, mardlik, ezgulik, yaxshilik, fidoiylik kabi fazilatlar singdirilib, ular ushbu ilgʻor ma'naviy-axloqiy xislatlar ruhida tarbiyalanadi.

Ikkinchidan, xalq ogʻzaki ijodi bilan tanishtirish, ona tiliga muhabbat uygʻotish orqali bolalarga Vatan tuygʻusi singdirib boriladi. Bunda adabiyot asosiy vositalardan biri boʻlib hisoblanadi. Badiiy adabiyot inson ma'naviyatini shakllantirishning va e'tiqodini qaror toptirishning eng sermahsul vositasidir. Adabiy ertaklardagi badiiy obrazlar, personajlarning xatti-harakatlari bolalar ruhiyatiga ta'sir koʻrsatadi, uni ezgulik va faollikka undaydi. Bola oʻz ona tili jozibasini xalq qoʻshiqlari, erkalashlari, ovutmachoqlar, maqollar, topishmoqlar, tez aytishlar, dostonlar, ertaklar, she'ru qoʻshiqlar orqali sezadi hamda oʻzi tugʻilib oʻsgan Vatanidan, uning xalqidan, milliy an'ana va bayramlari, urf-odatlariyu, qadriyatlaridan bahra oladi.

Xalq ertaklari, badiiy adabiyot namunalari oʻgʻil bolalarni oʻsha qahramonlardek jasur, pahlavon, uddaburon, aqlli boʻlishga, qizlarni esa oqila, dono, goʻzal, mehnatsevar boʻlishga undaydi.

Bolalar maktabgacha ta'lim yoshidayoq Amir Temur va uning qudratini, Beruniy, Al-Xorazmiy, Ibn Sino, Navoiy, Bobur, Ulugʻbek va ularning dunyo ilmidagi boy ma'naviy meroslarini anglay bilishlari kerak. Bolalarga Bobur haqida soʻzlay turib, uning bir umr Vatan sogʻinchi bilan yashagani haqida aytib berish, shu asnoda ularda Vatanga muhabbat ruhini tarbiyalab borish mumkin. Shuningdek, Alisher Navoiyning dostonlari tarkibidagi "Donolar donosi", "Sher bilan Durroj", "Ikki vafoli yor", "Bir kabutar", "Arslon ila ayiq", "Xotam toyi" kabi hikoyalari, "Tilga ixtiyorsiz-elga e'tiborsiz", "Oz-oz oʻrganib dono boʻlur", "Bilmaganin soʻrab oʻrgangan olim, orlanib soʻramagan oʻziga zolim" va boshqa shu kabi hikmatli soʻzlari bolalarga turmushda, jamiyatda, oʻz jamoasida

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings
INTERNATIONAL CONFERENCES OF PRACTICE

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings
INTERNATIONAL CONFERENCES OF PRACTICE

yurish-turishning tog‘ri qoidalarini egallashida, ularda ijobiy fazilatlarning shakllanishida katta yordam beradi. Bolalar buyuk mutafakkirlarimiz haqida faqat ilk ma’lumotga ega bo‘lib qolmasdan, balki ularning boy ma’naviy merosi haqida ham tasavvurga ega bo‘ladilar. Mashg‘ulotlar orqali bolalar yurtimiz buyuk allomalar yurti ekanligini his eta borib ularda bundan faxrlanish, g‘ururlanish tuyg‘ulari shakllana boshlaydi. Badiiy ertak bolalarning axloqi, bilimi, dunyoqarashining shakllanishiga ta’sir ko‘rsatadi. O‘z navbatida bolalar bularni o‘yinlarda ifodalaydilar. Bolalar she’r, ertak, hikoyalarni qiziqib tinglaydilar, ijobiy qahramonlar obraziga taqlid qiladilar, ularning xatti-harakatini, so‘zlarini eslab qoladilar. Tarbiyachi tomonidan berilgan topshiriqlarni bajarish bilan birga bolalar o‘zlariga berilgan rollar, ertak qahramonlarining obrazlari, she’rlar orqali, o‘rtoqlarining quvonchiga, qayg‘usiga sherik bo‘lish, o‘stirgan guli qurib qolsa qayg‘urish, birovlarning narsasini so‘roqsiz olmaslik, o‘rtog‘i yiqilsa turqizib qo‘yish, kattalarga hurmatda, kichiklarga izzatda bo‘lish kerakligini tushunib, “uvol”, “gunoh”, “savob”, “haq”, “nohaq” kabi so‘zlarning ma’nosini uqib boradilar. Bolada yoshlik chog‘idanoq atrofdan go‘zallik axtarish, zavqlanish, go‘zallikni his qilishning ilk, beixtiyor tuyg‘usi uyg‘ona boshlaydi. Gul yoki kapalakni sevib qolgan bola ularni avaylashga, asrashga ham intiladi. Ana shu ilk tuyg‘u bolada atrofdagilarga nisbatan insoniylikni tarbiyalash uchun asos bo‘la oladi. Eng muhimi, bolaning atrofdagi voqea va hodisalarga nisbatan beparvo bo‘lmasligidir. Bu beparvolik oilaga, qolaversa, jamiyatga juda qimmatga tushadi. Zotan, maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalar tarbiyasiga ta’sir etuvchi omil, birinchidan tashqi muhit hisoblansa, ikkinchidan uni bevosita bolalarga yetkazuvchi tarbiyachining shaxsiy va kasbiy mahorati ekanligi barchaga ayondir. Adabiyot bolaning aqliy va hissiy dunyosini rivojlantiradi, nutqini boyitadi, ijodiy fikrlash qobiliyatini o‘stiradi, dunyoni tanitadi. Badiiy adabiyot tasvirlanayotgan narsa yoki kimsaning hozirgi holatini qanchalik ishonarli aks ettirsa, uning o‘tmishini ham, kelajagini ham shunchalik ta’sirchan va jonli aks ettira oladi. O‘z navbatida sahnalashtirish, kino, televidenie ham shunchalik imkoniyatlarga ega-ku, degan fikr tug‘iladi. Har qanday sahnalashtirish, kino, televideniyening asosida ham badiiy so‘z yotadi. Badiiy ertak loqaydlikdan xalos etadi. Boshqalarning tuyg‘ulariga sherik bo‘lishga odatlantiradi. Ertak qahramonlarining holatiga befarq bo‘lmagan odam atrofidagi kishilarning dardu quvonchlariga ham loqayd bo‘la olmaydi. Biror qiziqarli she’r, hikoya, ertak eshitgan bola: “hayotda shunday ham bo‘lar ekan-da”, deb qo‘ya qolmaydi. U qaysidir qahramonni yaxshi ko‘rib qoladi va unga o‘xshagisi keladi. Boshqa bir qahramonni esa yomon ko‘rib qoladi va unga o‘xshamaslikka intiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘ktam qizi Buxoro, S. M. (2022). BOLANING NUTQINI RIVOJLANTIRUVCHI O ‘YINLAR. *PEDAGOGS jurnali*, *1*(1), 484-486.
2. O’ktam qizi Shukurova, M. (2023). Speech grow up in training using interactive methods. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, *1*(10), 357-360.

3. Oktam's, S. M. (2023). Methods and Tools of Speech Development of Small Group Children in Preschool Education Organization. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, *1*(9), 104-108.
4. O'ktam qizi Shukurova, M. (2023). The importance of genres of folklore in the education of preschool children. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *1*(5), 96-99.
5. Shukurova, M. (2023). METHODS AND METHODS OF INCREASING CHILDREN'S SPEECH IN A PRESCHOOL ORGANIZATION. *Modern Science and Research*, *2*(10), 477-480.
6. Shukurova, M. O. K. (2024). Growing children's speech in the process of introducing them to the environment and nature. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 130-135.
7. Shukurova, M. (2024). OILADA FARZAND TARBIYASIDA OTANING ROLI. *ZAMONAVIY TARAQQIYOTDA ILM-FAN VA MADANIYATNING O 'RNI*, *3*(2), 162-167.
8. O'ktamovna, S. M. (2024). MAKTABGACHA TA'LIMDA TABIAT BURCHAGINI TAYYORLASH. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 661-667.
9. O'ktamovna, S. M. (2024). EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN PRIMARY GRADES. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 654-660.
10. O'ktamovna, S. M. (2024). PREPARATION OF THE NATURE CORNER IN PRESCHOOL EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 675-681.
11. O'ktamovna, S. M. (2024). BOLALAR NUTQINING TOVUSH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH. *PEDAGOG*, *7*(5), 48-55.
12. O'ktamovna, S. M. (2024). BOLALARNING IJTIMOIY-EMOTSIONAL RIVOJLANISHINI QO 'LLAB-QUVVATLASH USULLARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, *1*(2), 223-228.
13. O'ktamovna, S. M. (2024). BOLALARDA INDIVIDUAL RIVOJLANISHNING NEVROLOGIK ASOSLARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, *1*(2), 211-216.
14. O'ktamovna, S. M. (2024). BOLALARDA HISSIY-INTELLEKTUAL RIVOJLANISH VA UNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, *1*(2), 205-210.
15. O'ktamovna, S. M. (2024). BOLALARDA NUTQ RIVOJLANISHI: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, *1*(2), 217-222.
16. Shukurova, M., & Hoshimova, M. (2024). SAHNALASHTIRISH FAOLIYATI VOSITASIDA BOLALARNING IJTIMOIY MOSLASHUVINI YO'LGA QO'YISH. *Modern Science and Research*, *3*(11), 547-550.
17. Shukurova, M., & Artikova, N. (2024). TARBIYACHI NUTQI UCHUN ZARUR BO'LGAN PEDAGOGIK TALABLARNING AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, *3*(11), 530-533.

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings
INTERNATIONAL CONFERENCES OF PRACTICE

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings
INTERNATIONAL CONFERENCES OF PRACTICE

18. Шукурова, М. У. (2024). ПОДГОТОВКА УГОЛОКА ПРИРОДЫ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 668-674.
19. SHUKUROVA, M. (2024). NEUROPEDAGOGY AS A FOUNDATION FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, *5*(07), 1-8.
20. O'ktamovna, S. M. (2025). TARBIYACHI PEDAGOGNING NUTQ MADANIYATINING AHAMIYATI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, *2*(2), 317-320.
21. Uktamovna, S. M. (2025). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR UCHUN MATEMATIK TOPSHIRIQLARNI TUZISH. *Prospects for innovative technologies in science and education*, *2*(2), 19-24.
22. Uktamovna, S. M. (2025). MIQDOR VA HAJM TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH. *The latest news and research in education*, *2*(2), 26-31.
23. Uktamovna, S. M. (2025). MATEMATIK TASAVVURLARNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK ASOSLARI. *The latest news and research in education*, *2*(2), 7-13.
24. Uktamovna, S. M. (2025). MATEMATIK TASAVVURLARNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK ASOSLARI. *The latest news and research in education*, *2*(2), 7-13.
25. Uktamovna, S. M. (2025). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR UCHUN SON VA SANASH TUSHUNCHALARI. *The latest news and research in education*, *2*(2), 14-19.
26. Uktamovna, S. M. (2025). RAQAMLAR VA ULARNING YOZUVINI O 'RGATISH METODIKASI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, *2*(2), 25-30.
27. Uktamovna, S. M. (2025). FAZOVIY TASAVVURLARNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, *2*(2), 1-6.
28. Uktamovna, S. M. (2025). MATEMATIK FAOLIYATDA DIDAKTIK O 'YINLARDAN FOYDALANISH. *Prospects for innovative technologies in science and education*, *2*(2), 13-18.
29. Uktamovna, S. M. (2025). GEOMETRIK SHAKLLARNI O 'RGATISH METODIKASI. *The latest news and research in education*, *2*(2), 20-25.
30. Uktamovna, S. M. (2025). VAQT TUSHUNCHASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, *2*(2), 7-12.
31. Uktamovna, S. M. (2025). MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA MATEMATIK TASAVVURLARNI RIVOJLANTIRISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, *2*(2), 14-20.
32. Uktamovna, S. M. (2025). DIALOGLAR ORQALI MULOQOT KO 'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 64-69.

33. Uktamovna, S. M. (2025). MATN VA TASVIR ASOSIDA HIKOYA TUZISH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 70-75.
34. Uktamovna, S. M. (2025). SO ʻZ BOYLIGINI OSHIRISH USULLARI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 58-63.
35. Oʻktamovna, S. M. (2025). SAVOL-JAVOB ASOSIDA MULOQOTNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 27-32.
36. Uktamovna, S. M. (2025). TUSHUNCHALARNI NUTQDA TO ʻG ʻRI IFODALASH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 21-26.
37. Uktamovna, S. M. (2025). QISQA SHE'R VA ERTAKLARNI YOD OLISHNING AHAMIYATI VA USULLARI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 39-45.
38. Uktamovna, S. M. (2025). TOVUSHLARNI TO ʻG ʻRI TALAFFUZ QILISHNI O ʻRGATISH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 46-51.
39. Uktamovna, S. M. (2025). MATNLARNI TINGLASH VA QAYTA HIKOYA QILISH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 52-57.
40. Uktamovna, S. M. (2025). NUTQNI EMOTSIONAL IFODALASH. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 33-38.
41. Uktamovna, S. M. (2025). QO ʻG ʻIRCHOQLAR YORDAMIDA SAHNALASHTIRILGAN O ʻYINLAR. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, *2*(1), 15-20.
42. Shukurova, M. O. K. Using interactive methods in speech training.
43. Shukurova, M. (2024). BOLA NUTQIDA UCHRAYDIGAN TOVUSH KAMCHILIKLARINI KORREKSIYALASHNING AHAMIYATI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, *2*(9), 596-604.
44. Uktamovna, S. M. (2025). O'YINLAR VA O'YINCHOQLAR BILAN BOLA LUG'ATINI SHAKLLANTIRISH USULLARI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, *3*(1), 596-600.
45. Shukurova, M. U. (2025). TEVARAK-ATROF BILAN TANISHTIRISH VOSITASIDA BOLA NUTQINI O'STIRISHNING AHAMIYATI.
46. Oʻktamovna, S. M. (2025). BOLALARDA NUTQ HOLATINING BARQARORLIGINI. O'SUVCHANLIGINI TA'MINLASHNING AHAMIYATI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, *3*(1), 805-809.
47. Shukurova, M. U. (2025). FOLKLOR VOSITASIDA BOLA NUTQIY FAOLLIGINI OSHIRISH. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, *2*(3), 32-38.
48. Sobirovna, S. Y. (2024). MAKTABGACHA TA'LIMDA NUTQ, MULOQOT OQISH VA YOZISH MALAKALARINING SOHALARI. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *2*(1), 52-62.

49. Sobirovna, S. Y. (2023). Creativity in the work of an educator. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 361-367.
50. Yulduz, S. (2024). SYUJETLI-ROLLI OYINLARNING BOLA FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 2(1), 44-51.
51. Yulduz, S. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA EKOLOGIK TA'LIM BERISHNING O'ZIGA XOSLIGI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, *21*(3), 124-129.
52. Sobirovna, S. Y. (2023). O 'YIN ORQALI BOLA TAFAKKURI VA NUTQINI OSTIRISH. SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR, 1(3), 93-99.
53. Sobirovna, S. Y. (2022). PEDAGOGNING KREATIVLIGI BOLALAR IJODIY RIVOJLANISHINING ZARUR SHARTI. PEDAGOGS jurnali, 1(1), 219-220.
54. Yulduz, S. (2023). KREATIV YONDASHUVLAR ASOSIDA BOLALAR NUTQI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 23(2), 87-92.
55. Sobirovna, S. Y. (2022). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O 'QUVCHILAR BILISH FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. PEDAGOGS jurnali, 1(1), 158-160.
56. Sobirovna, S. Y. (2023). METODIST FAOLIYATI ASOSLARI. SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(5), 108-114.
57. Sobirovna, S. Y. (2024). AESTHETIC EDUCATION AS A TOOL TO LEAD CHILDREN TO PERFECTION. МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА, 2(2), 354-367.
58. Yulduz, S. (2024). Estetik tarbiya bolalarni komillikka yetaklovchi vosita sifatida. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 2(2), 95-106.
59. Sobirovna, S. Y. (2023). Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga ekologik tarbiya berish. SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(4), 160-166.
60. Sobirovna, S. Y. (2024). BOLALAR RIVOJLANISHIGA TA'SIR QILUVCHI OILAVIY VA IJTIMOIY OMILLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 199-204.

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings
INTERNATIONAL CONFERENCES OF PRACTICE